

Jak zachowywać się wobec osoby niewidomej i niedowidzącej? - czyli krótka lekcja savoir-vivre

Autor: Urszula Zawadzka

OSOBY NIEWIDOME I NIEDOWIDZĄCE

Mówić, mówić, mówić

Przebywając w towarzystwie osoby niewidomej należy pamiętać, aby jak najczęściej stosować komunikaty słowne opisując zdarzenia, które ze względu na swój pozawerbalny charakter są dla niej niedostępne. Spotykając niewidomego człowieka lub wchodząc do pomieszczenia, w którym przebywa zasygnalizuj swoją obecność np. przedstawiając się. Możesz przedstawić też inne osoby, jeśli spotykacie się w większej grupie. Wbrew powszechnym opiniom osoba niewidoma nie zawsze rozpoznaje rozmówcę po głosie nawet, jeśli jest to ktoś często przez nią spotykany. Podobnie, kiedy zamierzasz się oddalić, głośno o tym poinformuj. Odkrycie, że przez ostatnich kilka minut mówiło się w próżnię, jest wyjątkowo przykre. Jeśli będziesz chciał zwrócić się do osoby niewidomej a przebywacie w większym gronie, postaraj się wyraźnie to zakomunikować np. wymieniając jej imię.

Czy uścisnąć dłoń?

Jeśli chciałbyś uścisnąć dłoń osobie niewidomej nie musisz czekać na inicjatywę z jej strony - zasygnalizuj: „Chcę uścisnąć twoją dłoń” „Ściskam dłoń”. Pozwala to niewidomemu rozmówcy na wyciągnięcie ręki w Twoją stronę w geście przywitania lub pożegnania. Szarpanie ręki, wyciąganie jej z kieszeni osoby, z którą chcesz porozmawiać, czy wysunięcie dłoni w milczeniu z pełnym napięciem oczekiwaniem na uścisk jest zdecydowanie niezalecane.

„A widziałeś... yyy... a słyszałeś ten film?” - czyli słownik dyplomaty.

Choć możesz czuć się z tym na początku niezręcznie, nie unikaj podczas rozmowy słów: „zobaczyć”, „widzieć”, „oglądać”, itp. Stosuj je w naturalny sposób. Nie poprawiaj się po ich użyciu i nie staraj zastępować innymi określeniami. Osoby niewidome przebywając wśród ludzi widzących przyswajają słownictwo związane z poznawaniem wzrokowym i dlatego używają w sposób naturalny zwrotów tj., np. „oglądałem ten film” „widziałem się wczoraj z kolegą”

Asystencki savoir vivre

W sytuacji, gdy chcesz zaoferować niewidomemu człowiekowi swoją pomoc, np. przy sprowadzeniu ze schodów, odnalezieniu drogi, przejściu przez drzwi, zapytaj czy spotkana przez Ciebie osoba na pewno sobie tego życzy. Jeśli wyraża chęć skorzystania z twojej uprzejmości, pamiętaj o kilku zasadach. Przede wszystkim pozwól osobie niewidomej chwycić cię za ramię tuż powyżej łokcia - da to jej poczucie kontroli i bezpieczeństwa. Nie trzymaj niewidomego człowieka pod rękę ani nie popychaj go przed sobą. Pomocne jest też opisywanie drogi, którą przemierzacie, np.: teraz skręcimy w prawo, tu są trzy schodki, musimy ominąć słupek, teraz wejdziemy na krawężnik.

Jeśli wchodzić do pomieszczenia, w którym osoba niewidoma jest po raz pierwszy, warto abyś opisał w jaki sposób rozlokowane są meble (przeszkody), w którym miejscu znajdują się inne osoby. Jeśli pomagasz niewidomemu rozmówcy dotrzeć do jego krzesła pamiętaj, aby nie usadzać i nie popychać go w kierunku miejsca w którym ma usiąść. Po tym jak dojdziecie do właściwego krzesła, użyj komunikatu słownego, np.:

Twoje krzesło jest po twojej prawej stronie/zaraz naprzeciwko Ciebie. lub połóż rękę osoby niewidomej na jego oparciu. Warto jest też wyjaśnić, w jakim stosunku do innych osób czy elementów pomieszczenia znajduje się krzesło osoby niepełnosprawnej: Siedzisz w trzecim rzędzie po prawej stronie sali, stolik osoby przemawiającej znajduje się z przodu, na lewo.

Czy można pogłaskać psa?

Choć na ogół bardzo trudno jest nie ulec urokowi psa przewodnika, pamiętaj, że nie powinienes go głaskać, gwizdać do niego, inicjować zabawy czy karmić. Pies przewodnik prowadzony w uprzęży przez osobę niewidomą jest tzw. psem pracującym. Został wyszkolony, aby w czasie pracy „skupiać się” wyłącznie na zadaniu właściwego prowadzenia swojego opiekuna. Wszelkie formy „nawiązania kontaktu” z psem przewodnikiem, mogą powodować jego rozproszenie, którego skutki zapewne jesteś w stanie sobie wyobrazić. Oczywiście po zdjęciu uprzęży i uzyskaniu zgody właściciela, możesz dać upust swoim najczulszym uczuciom wobec zwierzaka.

W skrócie:

1. Przedstawiaj się spotykając osobę niewidomą nawet, jeśli jesteście znajomymi z dłuższym stażem.
2. Sygnalizuj swoją obecność, kiedy wchodzisz do pomieszczenia, w którym przebywa osoba niewidoma oraz informuj o tym, że wychodzisz.
3. Chcąc zwrócić się do osoby niewidomej znajdującej się w grupie osób, zasygnalizuj że mówisz właśnie do niej, np. wymieniając jej imię.
4. Jeśli chcesz uścisnąć dłoń osoby niewidomej, nie musisz czekać na inicjatywę z jej strony – po prostu powiedz: „Chcę uścisnąć twoją dłoń”
5. Opisz zdarzenia, które nie mają charakteru dźwiękowego.
6. Nie unikaj słów: zobaczyć, widzieć, oglądać. Osoby niewidome używają ich w sposób naturalny.
7. Pomagając w przemieszczaniu się pozwól osobie niewidomej chwycić Cię za ramię tuż powyżej łokcia. Nie popychaj jej przed sobą, ani nie ciągnij z rękę.
8. Podczas asystowania stosuj jak najwięcej komunikatów słownych – informuj o przeszkodach spotykanych na drodze, którą przemierzacie, opisz pomieszczenia, w których osoba niepełnosprawna jest po raz pierwszy.
9. Nie głaszcz, nie karm, nie inicjuj zabawy z psem przewodnikiem.

Źródło: Urszula Zawadzka, *Jak zachowywać się wobec osoby niepełnosprawnej czyli krótka lekcja savoir vivre*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2008